

Ysgol Gynradd Gymraeg Tan-y-lan

Bydd Dda, Bydd Doeth, Bydd Wych

Ysgol Gymraeg Tan-y-lan
Polisi ar gyfer
lechydd a Diogelwch

Mae Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CRC) yn ganolog i gynlluniau, polisiau, arfer ac ethos ein hysgol. Fel ysgol sy'n parchu hawliau, rydym yn addysgu am hawliau plant a hefyd yn modelu hawliau a pharch ym mhob perthynas - Cysylltiedig ag Erthyglau 3, 32 (CRC)

DATGANIAD POLISI

Dyma bolisi iechyd a diogelwch YSGOL GYNRADD GYMRAEG Tan y lan y dylid ei ddarllen ar y cyd â pholisiau iechyd a diogelwch ALI Abertawe.□

Mae'r corff llywodraethu'n ymrwymedig i sicrhau safon uchel o iechyd, diogelwch a lles i'r holl ddisgyblion, staff, ymwelwyr a chontractwyr, drwy sicrhau'r canlynol -

- a) Amgylchedd iach a diogel drwy'r ysgol.
- b) Trefniadau i sicrhau nad yw arferion gwaith anniogel, eitemau anniogel, sylweddau anniogel neu beiriannau anniogel a ddefnyddir yn yr ysgol yn effeithio'n andwyol ar unrhyw berson.
- c) Darparu a lledaenu gwybodaeth iechyd a diogelwch a dderbynnir gan yr ALL a ffynonellau eraill.
- ch) Darparu hyfforddiant iechyd a diogelwch digonol i'r holl weithwyr.
- d) Mynediad a ffyrdd allan diogel.
- dd) Cyfleusterau lles digonol i'r holl staff.
- e) Gweithdrefnau ar gyfer argyfyngau megis tân, cymorth cyntaf a digwyddiadau eraill sy'n ymwneud â'r ysgol.
- f) Monitro safonau iechyd a diogelwch yn yr ysgol ynghyd ag adolygu ystadegau damweiniau/digwyddiadau cael a chael.
- ff) Mynediad i gymorth arbenigol gyda chyfeiriadau at faterion iechyd a diogelwch (ALI)
- g) Annog staff i gymryd rhan wrth hyrwyddo safonau iechyd a diogelwch yn yr ysgol (hyrwyddo ymgynghori ar y cyd).
- ng) Caiff y polisi hwn ei adolygu a'i ddiweddarau fel y bo'n briodol.

Ar gyfer ac ar ran y Corff Llywodraethu

Pennaeth: Mr Berian Wyn Jones

Dyddiad: Mai 2023

Llofno

CYFRIFOLDEBAU LLYWODRAETHWYR YSGOLION

Yn ôl Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc. 1974, y Corff Llywodraethu a'r Pennaeth sy'n gyfrifol am gyflawni'r cyfrifoldebau canlynol cyn belled ag y bônt yn rhesymol ymarferol:

- monitro iechyd a diogelwch yn yr ysgol
- ymgyswrtu â chyfrifoldebau iechyd a Diogelwch y pennaeth er mwyn iddynt allu gwneud y canlynol yn well:
 - (a) deall i ba raddau y mae iechyd a diogelwch bellach yn rhan o reolaeth gyfan yr ysgol, a
 - (b) gwerthfawrogi pwysigrwydd eu cymorth a'u cefnogaeth i'r pennaeth wrth reoli iechyd a diogelwch.
- penderfynu gyda'r pennaeth sut gallant wneud y defnydd gorau o gyngor ac arbenigedd eu Person Iechyd a Diogelwch Cymwys a'r Llywodraethwr sy'n Arwain ar Faterion Iechyd a Diogelwch a hefyd Ymgynghorydd Iechyd a Diogelwch yr Awdurdod, swyddogion yn y Tîm Datblygu Ysgolion ac arbenigwyr eraill megis ymgynghorwyr addysg ac arolygwyr, swyddogion tân Rheoli Adeiladau, Gwasanaethau Ystadau ac Eiddo, Gwasanaethau Amgylcheddol a staff Gwasanaethau Hamdden a chontractwyr preifat.
- sicrhau bod yr ysgol yn trefnu i gydymffurfio ag unrhyw arweiniad iechyd a Diogelwch a ddarperir gan yr ALI a chyrrff priodol eraill fel y bo'n briodol.
- sicrhau bod y pennaeth yn rhoi adroddiadau iddynt am unrhyw ddamweiniau o bwys a digwyddiadau peryglus.
- sicrhau bod y pennaeth yn cefnogi hyfforddiant iechyd a Diogelwch i'r holl staff ac yn sicrhau ei fod ar gael iddynt.

CYFRIFOLDEBAU'R PERSON IECHYD A DIOGELWCH A ENWIR A'R GOFALWR

Mae'r Gofalwr, Mr Berian Wyn Jones (Pennaeth) wedi'u hyfforddi ac fe'u cydnabyddir yn Bersonau Cymwys iechyd a diogelwch sy'n helpu ac yn cynghori'r pennaeth ar faterion iechyd a diogelwch, gan gynnwys asesiadau risg. Rheolwr y Safle/y gofalwr sy'n gyfrifol am sicrhau ei fod yn rhoi arferion gweithio diogel ar waith o ran eu gweithgareddau yn yr ysgol ac o'i hamgylch ac yn cydymffurfio â pholisïau, gweithdrefnau ac arweiniad yr ALI fel y bo'n briodol. Yn gyffredinol, mae cylch gweithgareddau'r gofalwr yn eithaf eang. Mae gweithgareddau gan gynnwys newid gosodiadau golau, cynnal a chadw mewnol ac allanol, llafur cyffredinol, diogeled, gosod ac archwilio giardiau bysedd, symud celfi etc. yn weithgareddau sy'n cynnwys peth risg, a dylid cymryd mesurau rheoledig priodol i leihau risg er mwyn sicrhau bod staff, disgyblion ac ymwelwyr â'n hysgol yn ddiogel a heb risg. Gall cymorth gan y gofalwr hefyd gynnwys dyletswyddau penodol o ran gwacáu pan fydd tân neu argyfyngau eraill megis swyddogaethau marsial tân neu ynysu cyflenwadau nwy, trydan a dŵr.

Tîm Iechyd a Diogelwch yr Ysgol:
Mr Tett – Gofalwr

Mr Berian Wyn Jones– Pennaeth

Bydd yr Is-bwyllgor Adeiladau/Iechyd a Diogelwch yn:

- a) **archwilio**’r ysgol, neu ardaloedd penodol, yn rheolaidd ac ystyried peryglon posib a’r rhai sydd eisoes yn bodoli ym mhob ardal o’r eiddo.
- b) **Asesu’r risgiau** o’r peryglon a nodwyd (gofynnwch i chi’ch hunan "Beth fyddai'n digwydd pe bai.....?"). Penderfynu a yw rhagofalon presennol yn ddigonol ac os nad ydynt, pa gamau ataliol ac amddiffynnol pellach y dylid eu cymryd. Cofnodi unrhyw gamau angenrheidiol newydd. Blaenoriaethu a rhaglenni’r mesurau y penderfynwyd arnynt a’u rhoi ar waith.
- c) **Mabwysiadu**, neu addasu, asesiadau risgiau generig ac arweiniad iechyd a diogelwch a ddarperir gan y Gwasanaeth Addysg ar gyfer amgylchiadau’r ysgol ei hun.
- ch) **Monitro** o bryd i’w gilydd bod y mesurau a gymerwyd o ganlyniad i asesu risgiau yn cael eu dilyn ac yn effeithiol. Adolygu’r asesiadau os yw hynny’n angenrheidiol.

Yn ogystal, byddant yn:

- a) Sicrhau bod eu gwybodaeth am faterion iechyd a diogelwch bob amser yn gyfoes.
- b) Dwyn sylw’r staff priodol a’r llywodraethwyr at unrhyw arweiniad iechyd a diogelwch a gynhwysir yn y Polisi hwn ac a gyflwynir o bryd i’w gilydd gan yr ALI, a sicrhau bod yr arweiniad yn cael ei ddilyn.
- c) Sicrhau bod gweithdrefnau ar waith i ddarparu cyngor a gwybodaeth iechyd a diogelwch i fyfyrwyr sy’n cyflawni hyfforddiant athrawon yn yr ysgol, gweithwyr newydd gan gynnwys athrawon newydd gymhwyso, athrawon cyflenwi, athrawon rhyddhau a hefyd gwirfoddolwyr fel y bydd ‘pobl newydd’ o’r fath yn deall yr hyn a ddisgwylir ganddynt yn llawn. Mae hyn yn arbennig o bwysig ar gyfer pynciau ymarferol risg uchel. Argymhellir bod hyn yn cael ei wneud drwy gynnal cyfarfodydd briffio cychwynnol, darparu gweithdrefnau ysgrifenedig a chynnal cyfarfodydd dilynol fel y bo’n briodol. *Gweler yr atodiad ar gyfer y Rhestr Wirio Sefydlu.*
- ch) **Archwilio** ac yn trefnu i gyflawni goblygiadau iechyd a diogelwch yr ysgol.
- d) **Helpu’r Corff Llywodraethu** i fonitro iechyd a diogelwch drwy ddarparu adroddiadau rheolaidd am faterion cyfredol.□
- dd) Sicrhau bod pob rhan o’r adeilad, ynghyd â phrosesau prynu neu atgyweirio, yn cael eu harchwilio’n rheolaidd, a’r adeilad yn cael ei gynnal a’i gadw mewn cyflwr diogel.
- e) **Nodi rhai cyfleusterau** a chyfarpar y gall fod ganddynt oblygiadau iechyd a diogelwch sylweddol a threfnu eu bod yn cael eu harchwilio, eu profi a’u cynnal a’u cadw, Bydd hyn yn cynnwys y

- canlynol o leiaf: cyfarpar trydanol cludadwy peiriannau a chyfarpar y gweithdai, cyfarpar y gampfa a goleuadau argyfwng.
- f) Sicrhau bod contractwyr sy'n gweithio ar y safle'n gweithio'n ddiogel i amddiffyn iechyd a diogelwch disgyblion, staff a phobl eraill sy'n defnyddio'r safle. Cydgysylltu â'r contractwr/pennaeth a chysylltu ag Ymgynghorydd Iechyd a Diogelwch yr ALI os oes unrhyw broblemau.
 - ff) Hwyluso cyfarwyddyd a hyfforddiant priodol i staff gan gynnwys eu hunain, er mwyn iddynt ddefnyddio a gweithredu prosesau, deunyddiau, systemau gwaith, newidiadau mewn arferion gwaith, cyfarpar a pheiriannau newydd.
 - g) Nodi systemau torbwynt mewn argyfwng ar gyfer dŵr, trydan a nwy'r ysgol. Sicrhau bod arwyddion a labelu effeithiol arnynt a bod trefniadau i'w defnyddio yn rhan o weithdrefnau argyfwng yr ysgol. Sicrhau eu bod yn rhoi gwybod i'r ALI am unrhyw fethiannau a diffygion.
 - ng) Cydymffurfio â chyfrifoldebau iechyd a diogelwch addas a digonol a'u cynnwys yn nisgrifiadau swydd staff ysgol.
 - h) Sicrhau bod yr holl staff yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau o dan Adrannau 7 ac 8 Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc. 1974 (Gweler Cyfrifoldebau'r Gweithwyr).
 - i) Archwilio'r ysgol yn rheolaidd i gadarnhau bod mesurau diogelwch yn cael eu cynnal, a chyfarwyddiadau diogelwch ac arferion diogel yn cael eu dilyn gan yr holl bobl yn yr ysgol. Dylid cofnodi unrhyw fethiannau, a chymryd camau i'w cywiro. Argymhellir bod Ymgynghorydd Iechyd a Diogelwch yr ALI yn cael ei wahodd yn gyson i fod yn bresennol mewn archwiliadau i ddarparu cyngor.

Cyfrifoldebau'r Pennaeth

Bydd y pennaeth yn:

- cydgysylltu â'r gofalwr ynghylch unrhyw faterion iechyd a diogelwch sy'n codi yn sgîl glanhau'r adeilad a thasgau cynnal a chadw'r gofalwr.
- cydgysylltu â'r Rheolwr Arlwyio ynghylch unrhyw faterion iechyd a diogelwch sy'n effeithio ar yr ysgol ac yn ymwneud â'r gegin.
- sicrhau bod y rhai sy'n llogi'r safle yn derbyn yr wybodaeth iechyd a diogelwch angenrheidiol.
- cydgysylltu â'r gofalwr neu staff priodol eraill ynghylch unrhyw broblemau iechyd a diogelwch o ran gosodiadau a phenderfynu pa fesurau y dylid eu cymryd drwy ymgynghori â'r pennaeth
- ystyried unrhyw oblygiadau iechyd a diogelwch wrth ymdrin â threfniadau cludiant ysgol, trefnu a llogi bysus ar gyfer gwibdeithiau ysgol a chynorthwyo'r gofalwr gyda materion gweinyddol cynnal a chadw bws mini'r ysgol.

CYFRIFOLDEBAU GWEITHWYR:

Mae gan yr holl weithwyr y cyfrifoldebau iechyd a diogelwch canlynol yn unol ag adrannau 7 ag 8 Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith etc. 1974.

Byddant yn:

- ymgysylltu â pholisi iechyd a Diogelwch yr ysgol ac yn cydymffurfio ag ef.
- cydymffurfio ar bob adeg ag arweiniad, cyfarwyddiadau a systemau gwaith diogel gan gynnwys mesurau rheoli sy'n codi o asesiadau risg a luniwyd ar gyfer eu hiechyd, eu diogelwch, eu lles a'u diogeledd.
- rhoi gwybod i aelod o dîm iechyd a diogelwch yr ysgol am yr holl beryglon, diffygion a digwyddiadau sy'n digwydd wrth iddynt gyflawni'u gwaith.
- defnyddio cyfarpar diogelwch a dillad amddiffynnol priodol a sicrhau bod y bobl y maent yn gyfrifol amdanynt yn eu defnyddio, yn unol ag arweiniad cyhoeddedig yr ALI.
- sicrhau bod y bobl y mae ganddynt ddyletswydd gofal drostynt yn dilyn y rheolau diogelwch, y systemau gwaith diogel a'r gweithdrefnau diogeledd.
- peidio â chamdefnyddio nac ymyrryd yn fwriadol neu'n ddi-hid ag unrhyw beth a ddarperir er budd iechyd, diogelwch, lles a diogeledd

SWYDDOGAETHAU'R PWYLLGOR ADEILADAU/IECHYD A DIOGELWCH

Nid oes gan yr Is-bwyllgor fwy o gyfrifoldebau nag unrhyw Lywodraethwr arall am ei fod yn gweithredu ar ran y corff corfforaethol. Yn wir, dylid nodi bod yr argymhellion canlynol yn **swyddogaethau**, ac nid ydynt yn gyfrifoldebau. Dylid nodi hefyd mai'r pennaeth sy'n gyfrifol am gyfrifoldebau rheoli iechyd a diogelwch yn yr ysgol o ddydd i ddydd, a'r swyddogaethau a neilltuir i'r Tîm Iechyd a Diogelwch. Dylai'r Is-bwyllgor fod yn gefnogol, a'i swyddogaeth yn bennaf yw cynorthwyo, helpu a chynghori fel y bo'n briodol.

Bydd disgwyl iddynt:

- gael yr wybodaeth ddiweddaraf am faterion, rheoliadau ac arweiniad iechyd a diogelwch wrth iddynt effeithio ar yr ysgol a chynghori'r llywodraethwyr a/neu'r pennaeth fel y bo'n briodol.
- cydgysylltu â'r pennaeth a rhoi cymorth iddo o ran materion iechyd a diogelwch.
- cynrychioli'r corff llywodraethu a helpu'r pennaeth pan fydd Ymgynghorwyr Iechyd a Diogelwch yr ALI a swyddogion diogelwch dilys eraill yn cynnal archwiliadau o'r ysgol.
- cynorthwyo'r pennaeth/gofalwr yn archwiliadau iechyd a diogelwch yr ysgol ei hun.

Trefniadau

Mae'r corff llywodraethu'n cynllunio er mwyn i'r ysgol allu rhoi'r polisi iechyd a diogelwch ar waith drwy bennu amcanion diogelwch a safonau perfformiad ar gyfer eu hysgol.

Mae'r canlynol yn rhestr o drefniadau y mae llywodraethwyr YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN yn eu rhoi ar waith er mwyn sicrhau bod iechyd, diogelwch a lles yr holl staff, disgyblion, contractwyr ac ymwelwyr cyn belled ag y bo'n rhesymol ymarferol.

Nid yw'r rhestr yn gynhwysfawr. Fe'i mabwysiedir o bolisi'r ALI ac ychwanegir ato yn ôl y galw. Caiff polisi'r ALI ei adolygu a'i ddiwygio fel y bo'r angen, a bydd y fath ddiwygiadau'n cael eu hadlewyrchu ym mholisi ein hysgol.

Nod

Nod YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN yw creu ymwybyddiaeth o ragofalon a mesurau sy'n ymwneud â diogelwch y dylid eu dilyn yn yr ysgol a'r tu hwnt iddi gan holl ddefnyddwyr yr ysgol: plant, staff ysgol, rhieni a'r gymuned leol.

Mae YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN yn meithrin arferion da, effrogarwch a rheolaeth ac yn trwytho pryder ac ystyriaeth am ddiogelwch eraill yn ei disgyblion. Dylai pob unigolyn wybod sut i amddiffyn ei hun a gwybod yr hyn y dylid ei wneud mewn argyfyngau, gan gynnwys cymorth cyntaf sylfaenol a gweithdrefnau eraill.

Addysgir arferion diogelwch synhwyrol yn y cwricwlwm cyfan, weithiau drwy destunau - er enghraifft, man diogel i chwarae - a gaiff ei addysgu mewn Gwyddoniaeth, Saesneg neu Dechnoleg. Gellir eu haddysgu drwy bwnc ABCh, er enghraifft smygu neu gyffuriau. Gwahoddir asiantaethau allanol megis yr Heddlu, y Frigâd Dân, Swyddog Diogelwch Ffyrdd i siarad â'r plant yn y Gwasanaeth.

Yn YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN , anogir plant i ddatblygu arferion buddiol drwy arferion iechyd a hylendid da. Caiff prydau ysgol eu paratoi yn ôl egwyddorion deiet da, gyda bwydlen o opsiynau iach estynedig yn cael eu gweini. Darperir ffrwythau ffres fel byrbryd yn ystod amserau egwyl.

Cred YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN fod plant yn dysgu orau drwy brofiadau ymarferol ac ymwneud yn weithredol ym mhob un o feysydd y cwricwlwm. Addysgir disgyblion i ystyried a gofalu am eu hunain ac eraill:

- ♦ yn yr ystafell ddosbarth
- ♦ wrth ddefnyddio cyfarpar, e.e., sisyrnau, offer a chyfarpar AG

- ♦ wrth fynd o gwmpas yr ysgol
- ♦ wrth gynnal archwiliadau, e.e. astudio pwll dŵr/llygredd/pridd.
- ♦ pan fyddant ar ymweliadau addysgol.

Mae gan YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN ychydig o reolau ysgol a luniwyd yn benodol at ddibenion diogelwch, megis cerdded (nid rhedeg) yn adeiladau'r ysgol, chwarae mewn man lle gall oedolyn eu gweld, gofalu am eiddo, etc.

Mae'r gofalwr, dan gyfarwyddyd y Pennaeth yn gyfrifol am sicrhau bod yr adeilad yn darparu amgylchedd diogel ac iach ar gyfer y plant ac ar gyfer ymgymryd ag atgyweiriadau sylfaenol a chynnal a chadw. Cysylltir â chontractwyr cymeradwy, yn unol â'r hyn a gaiff ei gynghori. Mae'r gofalwr a gweithwyr y Swyddog Diogelwch Adrannol yn cynnal adeiladau a thiroedd taclus a glân. Caiff unrhyw gyfarpar/sylwedd peryglus ei roi dan glo. Mae'r holl gyfarpar i Safonau Prydain a chaiff ei gynnal a'i gadw'n rheolaidd.

Damweiniau

Ceir pedwar math o ddamwain:

- ♦ marwolaeth neu anaf difrifol
- ♦ anaf rhannol ddifrifol (hynny yw pan fydd gweithiwr neu blentyn wedi cael damwain yn yr ysgol ac yn methu â gweithio am fwy na thridiau)
- ♦ clefyd sy'n ymwneud â'r gwaith
- ♦ digwyddiad peryglus (hynny yw pan fydd rhywbeth yn digwydd nad yw'n arwain at anaf y dylid rhoi gwybod amdano, ond a allai fod wedi gwneud hynny).

Cofnodi ac Adrodd am Ddamweiniau

Mae'n rhaid cofnodi pob damwain ar ffurflenni damwain yr ALI a gedwir yn y swyddfa. (Atodiad un ar gyfer disgyblion, atodiad dau ar gyfer gweithwyr/aelodau'r cyhoedd). Mae'n rhaid llenwi'r holl fanylion, gan gynnwys triniaeth. Anfonir y ffurflen at yr ALI a chedwir copi mewn ffeil yn yr ysgol.

Os yw'r ddamwain yn fwy na mân ddamwain i blentyn neu oedolyn, dylid hysbysu'r Pennaeth neu'r Dirprwy Bennaeth ar unwaith. Bydd yntau'n ffonio am ambiwlans os oes angen a chysylltir â'r rhieni.

Damweiniau cyffredin

Dyma'r damweiniau mwyaf cyffredin sy'n digwydd yn yr ysgol. Gweithdrefnau i'w dilyn.

- ♦ Dylid cofnodi mân anafiadau (gan gynnwys cnociau ar y pen, ond nid mân friwiau a chrafiadau) bob amser ar y ffurflen ddamweiniau.
- ♦ Os oes gan blentyn chwydd ar ei ben, dylid cysylltu â rhiant/gwarcheidwad
- ♦ Os yw'r rhiant/gwarcheidwad yn gorfod mynd â'r plentyn i weld meddyg teulu neu i'r ysbyty am fwy o driniaeth, dylid cofnodi hyn ar y ffurflen ddamweiniau.

Anafiadau Difrifol

- ♦ Torri'r benglog, yr asgwrn cefn neu'r pelfis.
- ♦ Torri unrhyw asgwrn yn y fraich, ac eithrio asgwrn yn yr arddwrn neu'r llaw.
- ♦ Torri unrhyw asgwrn yn y goes, ac eithrio asgwrn yn y pigwrn neu'r droed.
- ♦ Colli golwg mewn llygad.
- ♦ Unrhyw anaf arall sy'n arwain at y person sydd wedi'i anafu yn mynd i mewn i'r ysbyty fel claf mewnol am fwy na 24 awr, oni bai bod y person hwnnw'n cael ei gadw yno i arsylwi arno'n unig.

Mae'n bosib na fydd maint yr anaf yn amlwg ar adeg y ddamwain neu'n syth ar ôl y ddamwain, neu efallai na fydd y person sydd wedi'i anafu'n gorfod mynd i'r ysbyty ar unwaith. Wedi i'r anafiadau gael eu cadarnhau, neu'r person wedi treulio mwy na 24 awr yn yr ysbyty, mae'n rhaid cofnodi bod yr anaf yn un difrifol.

Alergeddau/Salwch Tymor Hir

Caiff cofnod o bob alergedd ei gwblhau gan rieni ar Gynllun Gofal Iechyd - cedwir y rhain yn yr ystafell ddosbarth. Mae hyn yn cofnodi alergedd unrhyw blentyn i unrhyw fath o feddyginiaeth, cynnyrch bwyd neu bigiadau pryfed (os yw'r rhieni'n hysbysu'r ysgol o hyn); unrhyw salwch tymor hir, er enghraifft, asthma; a manylion unrhyw blentyn y gallai ei iechyd fod yn destun pryder.

Rhoi Meddyginiaethau yn ystod Orlaw Ysgol - gweler y polisi Rhoi Meddyginiaethau

Asbestos

Cyfrifoldeb yr ALI yw sicrhau bod arolwg/asesiad risg yn cael ei gynnal ym mhob ysgol. Cedwir cofrestr ganolog o asbestos gan yr ysgol a sicrhau ei bod yn hygyrch ar bob adeg. Y Pennaeth/Gofalwr sy'n gyfrifol am sicrhau y cyfeirir at y gofrestr pan fydd yr ysgol yn comisiynu gwaith atgyweirio a chynnal a chadw.

Rhaid cyfeirio at Arweiniad yr ALI (copi ar y safle) ar Reoli Asbestos. Mae'r ardaloedd hynny y nodwyd eu bod yn cynnwys asbestos wedi'u labelu'n glir ar fap o'r ysgol a gedwir yn y swyddfa.

Cynhaliwyd arolwg asbestos cyntaf yr ysgol yn 2005 ac mae'n rhestru unrhyw ddeunyddiau peryglus. Mae'r ysgol yn sicrhau nad oes unrhyw waith yn cael ei wneud a fyddai'n tarfu ar ddefnyddiau sy'n cynnwys asbestos heb ymgynghori'n gyntaf â Gwasanaethau Gwyddonol yr ALI am gyngor yn unol â pholisi a gweithdrefnau cyhoeddedig y Cyngor. Cynhelir gwiriadau wedi'u contractio gan yr ALI. *Gweler y cofnod asbestos.*

Diffygion ar y safle/yn yr adeiladau

Bydd yr ysgol yn sicrhau bod yr adeiladau a'r safle (gan gynnwys waliau, ffensys a llwybrau) yn cael eu harchwilio'n ffurfiol yn rheolaidd a bod cofnodion ysgrifenedig o'r diffygion yn cael eu nodi.

Materion penodol y mae angen sylw arnynt:

Mae aelodau o'r Pwyllgor Adeiladau/Iechyd a Diogelwch yn cynnal archwiliadau tymhorol.

- Bydd yr ysgol yn sicrhau bod yr holl risiau a thramwyfeydd (ardaloedd â llawr caled ac ardaloedd glaswelltog) yn cael eu cadw a'u cynnal mewn cyflwr sy'n ddiogel.
- Cynhelir archwiliadau rheolaidd o safle'r ysgol (gan gofnodi diffygion a rhoi camau adfer ar waith).
- Rhaid nodi materion megis e.e. gollyngiadau/lloriau gwlyb/ceblau sy'n llusgo ar hyd y llawr, a'u hunioni.
- Rhaid i bob trefn cynnal a chadw sicrhau safon o oleuo digonol, yn enwedig i risiau allanol etc.
- Bydd trefniadau ar waith ar gyfer trin tramwyfeydd i gerddwyr pan fydd iâ, eira, dail etc. yn arwain at berygl o lithro.

Glanhau a defnyddio sylweddau sy'n beryglus i'r gwaith

Bydd yr ysgol yn sicrhau mai deunyddiau glanhau cymeradwy yn unig a ddefnyddir a bod yr adeilad yn cael ei gadw mewn cyflwr glân a hylan. Caiff yr holl ddeunyddiau glanhau eu storio dan glo.

Contractwyr ar y safle

- ♦ Dylai contractwyr ffonio'r Pennaeth/Rheolwr y Safle a gwneud trefniadau priodol cyn dechrau'r gwaith.
- ♦ Pan fyddant yn cyrraedd, dylai'r holl gontractwyr fynd i'r Swyddfa Gyffredinol/i weld Goruchwylydd y Safle. Mae contractwyr yn gweithio dan oruchwyliaeth agos Goruchwylydd y Safle, fel nad oes perygl i iechyd a diogelwch plant neu oedolion yn yr ysgol. Dylid rhoi gwybod am unrhyw bryderon i'r Pennaeth, y contractwyr ac adran briodol yr ALI/Corff Ymgynghori arall.
- ♦ Pan na chaiff ei ddefnyddio, dylai unrhyw gyfarpar y mae'r contractwyr yn dod ag ef i'r ysgol gael ei storio mewn man diogel.
- ♦ Ni ddylid ymgymryd ag atgyweiriadau neu gynnal a chadw mewn ardaloedd lle ceir plant neu oedolion; mae hyn yn cynnwys yr ystafell gotiau a'r toiledau.

- ♦ Ni ddylai gwaith fod yn mynd yn ei flaen yn yr iard chwarae/ffreutur yn ystod amserau egwyl a chinio.
- ♦ Dylid cynnal asesiadau risg addas a datganiad o ddull cyn i'r gwaith ddechrau a'u rhannu gyda phob parti.

Arweiniad i Gontractwyr ar y Safle

Mae YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN yn cydymffurfio ag argymhellion Arolygydd Iechyd a Diogelwch yr ALI ac yn gofyn i chi beidio â gwneud y pethau canlynol:

- ♦ Ysmygu yn yr adeilad neu ar dir yr ysgol oherwydd bod YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN yn ysgol dim smygu.
- ♦ Siarad â'r plant (mae'r plant wedi'u haddysgu i beidio â siarad â dieithriaid).
- ♦ Symud cerbydau pan fydd y plant wrthi'n chwarae.
- ♦ Gweithio ar yr iardiau chwarae neu gerllaw iddynt pan fydd y plant yn chwarae.
- ♦ Gadael cyfarpar o gwmpas y lle neu heb oruchwyliaeth.

Os oes gennych unrhyw broblemau, ewch i weld y Pennaeth.

Cyfarpar Sgriniau Arddangos

Mae'r ysgol yn nodi'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r defnydd o gyfarpar sgriniau arddangos ac yn cymryd camau i ddileu risgiau neu eu lleihau cymaint â phosib yn unol ag arweiniad cyhoeddedig y Gwasanaeth Addysg.

Cyffuriau

Mae'r ysgol yn dilyn Nodyn Arweiniad y Polisi Iechyd a Diogelwch ar reoli digwyddiadau sy'n ymwneud â chyffuriau.

Cŵn

Ni chaniateir cŵn o fewn perimedr tiroedd yr ysgol am resymau iechyd a diogelwch, ond gwneir eithriadau ar gyfer cŵn gweithio, sef cŵn tywys a chŵn clywed. Os bydd ci yn baeddu ar dir yr ysgol, rhaid glanhau'r man hwnnw ar unwaith gan fod posibilrwydd y gallai'r plant ddal heintiau difrifol, e.e. tocsocariasis.

Dylai cŵn yn yr ardal o gwmpas yr ysgol fod gyda'u perchnogion ac ar dennyn ar bob adeg. Dylai rhieni aros y tu allan i diroedd yr ysgol pan fydd ci ganddynt, a sefyll yn glir o gatiâu allanfeydd fel na fydd y plant yn ofnus.

Trydan

Bydd yr ysgol yn cydymffurfio â pholisi iechyd a Diogelwch yr ALI ar Drydan yn y Gweithle a bydd yn monitro'r cydymffurfio'n achlysurol. Bydd yr ysgol yn defnyddio offer "cymeradwy" yn unig ac yn sicrhau bod yr holl brofi, archwilio, atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw'n cael ei gyflawni

gan berson cymwys.

Trapiau i'r bysedd mewn drysau a gatiau

Caiff yr holl ddrysau/gatiau eu hasesu ar gyfer risgiau a rhoddir dulliau diogelu addas ar waith yn ôl yr angen. Gyda drysau neu adeiladau newydd, ystyrir amddiffynfeydd bysedd yn ystod y cam cynllunio.

Ymarfer Tân

Mae gan YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN weithdrefnau safonol rhag ofn y bydd argyfwng yn yr ysgol, megis rhybudd tân neu fom, pan gaiff yr adeilad ei wacáu. Cynhelir ymarferion tân o leiaf unwaith y tymor. Mae'r holl staff a'r plant yn gyfarwydd â'r drefn ac yn gwybod eu llwybr dianc, man ymgynnull a'r system gofrestru.

Cyn gynted ag y bo'r larwm tân yn seinio, dylai'r holl oedolion a phlant stopio'r hyn maen nhw'n ei wneud a cherdded allan o'r adeilad drwy'r allanfa agosaf. Ni ddylai drysau tân neu allanfeydd argyfwng fyth gael eu rhwystro na'u cau yn ystod oriau ysgol, ond, os bydd allanfa arferol wedi'i rwystro am unrhyw reswm, yna dylid defnyddio'r allanfa arall agosaf. Dylai'r plant gerdded allan o'r adeilad yn ddiffwdan a ffurfio rhes yn dawel. Dylai oedolion atal panig. Yr athrawon dosbarth ddylai adael eu hystafell ddosbarth olaf, gan fynd â'r gofrestr ddosbarth gludadwy gyda hwy a sicrhau bod y drws wedi'i gau ar eu hôl. Yna dylent alw'r enwau ar y gofrestr a gwirio fod yr holl blant yn bresennol.

Ni ddylai neb fynd yn ôl i mewn i'r adeilad(au). Os oes plentyn ar goll, dylid rhoi gwybod i'r pennaeth am hyn. Pan fydd pob cofrestr wedi'i gwirio, bydd y Pennaeth neu'r Dirprwy Bennaeth yn dweud ei bod yn ddiogel i fynd yn ôl mewn i'r ysgol.

Gweithdrefn Tân Amser Cinio

Os bydd y larwm tân yn seinio, dylai'r oedolion sydd ar ddyletswydd yn y ffreutur, yr ystafelloedd dosbarth, yr ystafelloedd cotiau a'r iard chwarae gasglu'r plant ynghyd yn bell i ffwrdd o'r adeilad a sicrhau nad oes unrhyw blentyn yn mynd yn ôl mewn i'r adeilad. Bydd y Pennaeth neu'r Dirprwy Bennaeth yn sicrhau, cyn belled ag y bo'n ymarferol resymol, bod pawb allan o'r adeilad(au).

Gweithwyr sy'n gweithio ar eu pennau eu hunain - gweler y Polisi Gweithio ar eich Pen eich Hun

Rhybuddion Tân a Bomiau

Os bydd rhybudd tân neu fom dylai'r Pennaeth/person dynodedig ganu'r larwm tân i wacáu'r adeilad ac, ar ôl ffonio 999 i hysbysu'r Frigâd Dân a'r heddlu, wirio bod y weithdrefn gadael wedi'i dilyn. Os mai ymarfer yw'r rhybudd, dylid hysbysu'r Frigâd Dân cyn i'r adeilad gael ei wacáu.

Dylai'r Pennaeth/person dynodedig sefyll wrth gatiau'r ysgol i gwrdd â'r Frigâd Dân /Heddlu a'u tywys i safle'r digwyddiad, os yw'n hysbys.

Dylai'r holl blant ac oedolion aros y tu allan. Dim ond ar ôl i'r arwydd 'popeth yn glir' gael ei roi y caniateir i blant ac oedolion fynd yn ôl mewn i'r adeilad.

Cymorth Cyntaf

Mae pob aelod o staff yn yr ysgol yn ymdrin â mân ddigwyddiadau lle mae angen cymorth cyntaf. Mae sawl aelod o'r staff wedi derbyn hyfforddiant Cymorth Cyntaf.

Mrs Y Owen, Mrs G Williams, Mr A Hall, Miss H Williams, Miss M Morgan, Miss S Pickett

Yn ystod gwersi, rhoddir cymorth cyntaf gan yr athro dosbarth/athrawes ddosbarth neu'r cynorthwy-ydd addysgu. Os bydd digwyddiad ar yr iard chwarae ac mae angen cymorth cyntaf, dylai un o'r staff sydd ar ddyletswydd yn yr iard chwarae ofyn am gymorth yr aelod dynodedig o staff.

Blychau Cymorth Cyntaf

Mae blwch cymorth cyntaf yn yr ystafell cymorth cyntaf ac yn swyddfa'r ysgol.

Mae citiau cymorth cyntaf cludadwy ar gael hefyd ar gyfer gwibdeithiau. Cynnwys: siswrn pig crwn, rhwymynnau, plastrau (unigol a stribedi), gwlân cotwm, lliain rhwylllog di-haint, micropôr, menig tafladwy a ffedogau.

Cyflenwadau Cymorth Cyntaf

Mae aelod o staff yn cadw cyfarpar ychwanegol, mwy arbenigol ar gyfer blychau cymorth cyntaf.

Y Person sy'n Gyfrifol am Gyflenwadau

Mrs K Williamsa Mrs Yvonne Davies sy'n gyfrifol am wirio cynnwys blychau cymorth cyntaf unwaith yr wythnos ac am archebu nwyddau pan fydd angen mwy o stoc. Mae'r holl staff yn gyfrifol am hysbysu'r aelod dynodedig o staff os yw blwch cymorth cyntaf yn brin o gynnwys. *Gweler y polisi cymorth cyntaf.*

Clefydau a gludir yn y gwaed

Mae staff yn ymwybodol o arweiniad y Gwasanaeth Addysg ar Glefydau Firaol a Gludir yn y Gwaed, ac mae gan yr ysgol weithdrefnau ar gyfer rhoi'r arweiniad ar waith.

Triniaethau:

- Wrth ymdrin â gwaed, dylid gwisgo menig plastig a ffedog.

- **Toriadau/crafiadau** - defnyddiwch ddŵr glân a lint yn unig. Mae'n bolisi i beidio â defnyddio hylifau/eli antiseptig oherwydd gallant oedi gwella neu achosi adweithiau alergaidd. Gellir rhoi plastrau, os oes angen, ar ôl cadarnhau nad oes gan y plentyn alergedd iddo.
- **Gwaedu** - fel uchod; os yw'n helaeth, rhowch bwysau uniongyrchol ar y clwyf a'i godi cyn galw am y swyddog Cymorth Cyntaf.
- **Cnociau i'r pen** - clwt gwasgu oer. Rhowch eich dwylo dros groen y pen i ddod o hyd i'r gwaedu, y chwydd neu unrhyw fan sy'n teimlo'n feddal neu â tholc yno. Byddwch yn dyner iawn wrth drafod y pen a'r gwddf. Hysbysir rhieni mewn llythyr "Cnoc i'r pen" neu drwy alwad ffôn. *Gweler Atodiad pedwar.* (Efallai na fydd y plant yn dangos arwyddion o gyfergyd tan lawer yn ddiweddarach).
- **Cwmpo** - mae plant yn cwmpo yn yr ysgol o bryd i'w gilydd ac maent yn ymateb mewn ffyrdd gwahanol. Mae'n ddoeth gwylio'r sefyllfa'n ofalus a'i hasesu. Os nad yw'r plentyn yn gallu codi ac mae'n amlwg ei fod mewn gofid, rhaid galw swyddog cymorth cyntaf a fydd yn asesu'r sefyllfa a chymryd camau priodol. Os yw'r plentyn yn gallu sefyll heb gymorth, **peidiwch â'i godi** - gallai hyn achosi anafiadau eraill.
- **Anymwybyddiaeth** - galwch am swyddog cymorth cyntaf ar unwaith
- **Anawsterau Anadlu** - gofynnwch i'r plentyn sefyll neu eistedd yn dawel. Gofynnwch a yw'n defnyddio mewnanadlydd. Os ydyw, gwiriwch i weld a yw hwn gyda'r plentyn a sicrhewch ei fod yn ei ddefnyddio. Os nad yw'r plentyn yn defnyddio mewnanadlydd, dylid galw am swyddog cymorth cyntaf.
- **Epilepsi/Llewygu** - Os yw plentyn yn cwmpo, ceisiwch ei gynnal neu leddfu'r cwmp, ewch ati i ryddhau dillad o gwmpas y pen/gwddf a galwch am swyddog cymorth cyntaf.
- **Haemoffilia** - mae'r cyflwr hwn yn effeithio ar geulo'r gwaed a gall achosi i hemoffiligion waedu'n fwy rhydd na phobl eraill. Os yw haemoffilig hysbys yn "gwaedu", ffoniwch am ambiwlans i fynd ag ef/hi i Ysbyty Treforys.
- **Diabetes** - Gall pobl sy'n ddiabetig ddangos nodweddion mwy swrth neu actif nag arfer. Os bydd gan blentyn diabetig siwgr gwaed isel neu uchel, cysylltwch â'i athro dosbarth/athrawes ddosbarth a/neu swyddog cymorth cyntaf.
- **Anaffylaxis** - canlyniad adwaith alergaidd difrifol a chyffredinol. Gallai'r plentyn brofi anawsterau anadlu difrifol. Os yw plentyn y mae'n hysbys ei fod yn anaffylactig yn cael pwl, dylai'r staff a enwir roi adrenalin iddo a ffonio am ambiwlans. Dyma rai alergeddau cyffredin:
 - bwyd, e.e. wyau, pysgod, cnau yn enwedig cnau daear
 - pigiadau pryfed
 - imiwneiddiadau neu wrthfotigau.
- **Llid yr Ymennydd** - Mae gan yr ysgol strategaethau ar waith sy'n seiliedig ar arweiniad y Gwasanaeth Addysg i fynd i'r afael â'r problemau os diagnosir bod gan ddisgybl lid yr ymennydd.

Technoleg Bwyd

Mae YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN yn cydnabod pwysigrwydd coginio a phobi fel rhan o'r Cwricwlwm Technoleg ond mae'n ymwybodol bod gan rai plant alergedd i fwydydd amrywiol. Cedwir at arferion hylendid sylfaenol, er enghraifft bydd y plant yn golchi eu dwylo cyn trafod

bwyd, a chlymu gwallt hir yn ôl. Sychir y man gwaith cyn ac ar ôl coginio/pobi.

Mae trefniadaeth dosbarth o'r pwys mwyaf ar gyfer gwersi technoleg bwyd. Dylai'r holl gyfarpar a chynhwysion fod wrth law ac wedi'u paratoi ymlaen llaw, yn barod i'w defnyddio. Dylai'r athro dosbarth/athrawes ddosbarth oruchwylio'r plant yn ofalus pan fyddant yn defnyddio offer a allai fod yn beryglus.

Ar ddechrau'r flwyddyn academaidd, dosberthir ffurflenni caniatâd i rieni i gadarnhau a oes gan y plentyn unrhyw ofynion dietegol/broblemau iechyd (gan gynnwys alergeddau).

Celfi

Dylid symud cadeiriau un ar y tro ac addysgir plant sut i'w cario'n gywir. Gall plentyn gario un gadair ar ei ben ei hun. Mae angen dau blentyn i gario bwrdd, un ar bob pen. Ni ddylai unrhyw blentyn geisio codi bwrdd ar ei ben ei hun.

Gall eitemau bach o gyfarpar - chwaraewyr tâp, chwaraewyr CD, trolïau AG - gael eu symud gan y plant dan oruchwyliaeth oedolyn.

Pan fydd eitem o gelfi neu gyfarpar yn cael ei symud o un ystafell i'r llall, dylai'r oedolyn sy'n goruchwylio enwebu plentyn i agor a chau'r drysau.

Polisi ar Blant yn Symud Cyfarpar

Yn ystod trefn ddyddiol arferol yr ysgol, bydd adegau pan fydd angen i blant symud cyfarpar neu eitemau o gelfi - efallai cadeiriau a/neu fyrddau bach, cyfarpar chwaraeon neu ddarnau bach eraill o gyfarpar.

Dylid goruchwylio plant ar bob adeg pan fyddant yn symud unrhyw gyfarpar neu ddarn o gelfi. Gallai rhai eitemau fod yn drwm neu'n lletchwith i'w trafod. Dangosir i blant sut i godi a chario'n ddiogel, a chânt eu hatgoffa o hyn bob tro.

Eitemau Na Ddylai Plant eu Symud

- ♦ Cyfrifiaduron - gall gwifrau gael eu dal yn hawdd a gall monitorau syrthio oddi ar drolïau.
- ♦ Setiau teledu ac uwchdaflunyddion.
- ♦ Piano - er ei fod ar gastorau, gall ogwyddo a dal traed neu fysedd
- ♦ Popty - rhy drwm a lletchwith.
- ♦ Torwyr papur - llafn peryglus o finio.
- ♦ Ni ddylai plant sefyll ar gadeiriau neu fyrddau i dynnu arddangosfeydd, na thynnu styffylau, pinnau etc. o hysbysfyrddau/byrddau arddangos.

Gwydriad - cedwir cofrestr yn swyddfa'r ysgol

Cynhaliwyd arolwg yn yr ysgol i nodi ardaloedd o wydro risg uchel a chymerwyd camau i ddileu'r peryglon neu eu lleihau cymaint â phosib.

Gynnau Glud

- ♦ Wrth ddefnyddio gynnau glud, dylai'r plant gael eu goruchwyllo'n ofalus. Ni ddylai plant iau ddefnyddio gynnau glud ar eu pennau eu hunain.
- ♦ Neilltuwch ardal ar gyfer defnyddio gwn glud. Dim ond un plentyn ddylai fod yn defnyddio gwn glud yn yr ardal honno ar unrhyw adeg. Cadwch bob plentyn arall i ffwrdd.
- ♦ Mae'n rhaid gadael yr eitem sy'n cael ei gludo am ychydig funudau i oeri.
- ♦ Os bydd plentyn yn llosgi ei hun, dylid dal y clwyf o dan y tap dŵr oer. Os oes amheuaeth ynghylch difrifoldeb y llosg, dylid ymgynghori â'r swyddog cymorth cyntaf dynodedig neu'r Pennaeth.

Sylweddau Peryglus yn yr Ysgol

Cedwir yr holl sylweddau a allai fod yn beryglus mewn storfa dan glo. Dylai staff archebu cemegion a gynhwysir yn y Gofrestr COSHH (Rheoli Sylweddau sy'n Peryglu Iechyd) yn unig, a gedwir yn storfa'r swyddfa.

Dylai unrhyw aelod o staff sy'n defnyddio cemegion wirio'r sylwedd yn erbyn Cofrestr COSHH a dilyn gweithdrefnau a nodir ar gyfer ei ddefnyddio, ei reoli a dod i gysylltiad ag ef. Dylai staff adolygu'r asesiad risg safonol o ran y dosbarth a/neu'r cyfarpar penodol/ystafell sy'n cael ei defnyddio. Dylid dwyn unrhyw anawsterau at sylw'r Pennaeth/Dirprwy Bennaeth.

Arwynebau poeth (rheiddiaduron, gwresogyddion, pibau etc.)

Caiff pob arwyneb poeth ei asesu am risgiau yn unol â'r Asesiad Risg Enghreifftiol a rhoddir mesurau amddiffyn addas ar waith yn ôl y galw.

Gwresogi Annigonol

Bydd yr ysgol yn sicrhau ei bod yn cydymffurfio â materion megis gofynion tymheredd ac awyru fel a ragnodir yn y rheoliadau eiddo ysgol ac unrhyw ddeddfwriaeth berthnasol arall.

Ysgolion

Rhoddir gwybod i'r staff am arweiniad cyhoeddedig yr ALI ar ddefnyddio ysgolion yn ddiogel. Rhoddir copi ohono i'r gofalwr a phobl eraill sy'n defnyddio ysgolion, ac maent yn derbyn hyfforddiant priodol.

Codi a Thrafod

Mae'r ysgol yn ystyried gweithrediadau codi, trafod a symud ac yn penderfynu a ydynt yn beryglus i staff a disgyblion ac a oes angen cynnal asesiad risg ar eu cyfer.

Offer Cerdd

Dylid ystyried lleoliad y wers a faint o sŵn a gynhyrchir wrth gynllunio gwers gerddoriaeth. Mae osgoi tarfu ar ddosbarthiadau eraill o'r pwys mwyaf.

Dillad Amddiffynnol

- ♦ Dylid gwisgo ffedogau neu hen grysau ar gyfer pob gweithgaredd paentio ac unrhyw weithgareddau crefft a allai greu llanast. Dylid gwisgo ffedogau y gellir eu sychu mewn dosbarthiadau Technoleg Bwyd. Ni ddylid gwisgo crysau paentio ar gyfer gwersi Technoleg. Dylai'r plant wisgo'r ffedogau a ddefnyddir ar gyfer Celf neu rai eraill a ddarperir yn arbennig ar gyfer Technoleg.
- ♦ Os trafodir pridd ar gyfer unrhyw weithgaredd, dylid gwisgo menig.
- ♦ Os bydd damweiniau lle ceir gwaed, dylai'r holl staff wisgo menig a ffedogau plastig.

Addysg Gorfforol

Mae YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN bob amser yn ystyried diogelwch y plant. Mae elfen o risg i Addysg Gorfforol y mae'r ysgol yn ymwybodol ohoni. Bydd yr ysgol yn sicrhau bod yr holl weithgareddau AG yn cydymffurfio'n llawn â'r safonau fel y maent wedi'u hamlinellu yn arweiniad presennol BAALPE (Cymdeithas Brydeinig Ymgynghorwyr a Darlithwyr Addysg Gorfforol) sef Arfer Diogel mewn Addysg Gorfforol a bod hwn yn cael ei ddwyn i sylw'r holl staff.

Dyma rai pwyntiau cyffredinol i'w hystyried wrth addysgu AG.

- ♦ Dylai'r athro/athrawes wisgo'n briodol, gan dynnu gemwaith. Mae'n hanfodol gwisgo'r esgidiau cywir i sicrhau symudiad cyflym a diogel pan fo angen.
- ♦ Dylai'r plant newid i wisgo crys-T, siorts/ sgert ac esgidiau rwber ar gyfer unrhyw weithgarwch corfforol am resymau diogelwch a hylendid. Ni ddylent wisgo esgidiau neu drenys ar gyfer gweithgareddau dan do (oni bai bod ganddynt haint i'r droed), gan fod traed noeth yn gafael yn well, ond dylent wisgo trenys neu esgidiau addas eraill ar gyfer gweithgareddau awyr agored. Dylid pwysleisio bod dillad llac yn annerbyniol.
- ♦ Dylai'r athro/athrawes fod yn ymwybodol o'r hyn y mae'r plant yn ei wneud drwy gydol y sesiwn ac ni ddylid eu gadael ar eu pennau eu hunain.
- ♦ Dylai plant sydd wedi anghofio'u dillad AG eistedd a gwylio gweddill y dosbarth.
- ♦ Os bydd plentyn yn anghofio'i ddillad AG yn gyson, dylid anfon llythyr at ei rieni, yn eu hatgoffa bod AG yn rhan o'r Cwricwlwm Cenedlaethol a'i fod felly'n angenrheidiol bod dillad AG eu plentyn yn yr ysgol, yn barod ar gyfer y wers.

Diogelwch Gymnasteg

- ♦ Mae'n rhaid i'r athro/athrawes ystyried a yw'r amgylchedd yn ddiogel ac a all sefyllfaoedd peryglus godi. Ydy'r llawr yn wlyb neu'n llithrig? Ydy'r ardal yn glir o gyfarpar gormodol (byrddau, cadeiriau, cabinetau ffeilio)? Ydy'r matiau yn y manau cywir? Ydy'r holl bwyntiau a bolltau gosod yn y manau cywir?
- ♦ Dylai darnau mawr o gyfarpar gymnasteg gael eu symud dim ond pan fydd aelod o staff yn bresennol. Dylai'r holl gyfarpar gael ei wirio gan aelod o staff a'i ddychwelyd i'w le priodol ar ddiwedd y wers. Wrth ddefnyddio cyfarpar mawr, dylid dangos i blant sut i blygu cyn codi a symud cyfarpar. Yr oedolyn sy'n goruchwyllo sy'n dyrannu'r nifer priodol o blant i godi eitemau trwm.

- ♦ Dylid cynhesu'r plant yn ddigonol cyn i'r wers ddechrau i osgoi anaf. Dylai'r athro/athrawes fod yn gallu gweld y dosbarth cyfan (mae hyn yn bwysig yn ystod gwaith ar gyfarpar).
- ♦ Ydy'r cyfarpar yn addas ar gyfer oedran y plant? Dylai'r athro/athrawes wybod faint o blant sy'n ddiogel ar bob darn o gyfarpar a grwpio'r plant yn unol â hyn.
- ♦ Os mai un person ar y tro all fynd ar ddarn o gyfarpar, sicrhewch nad yw'r plentyn nesaf yn dechrau nes bod y cyntaf wedi dod oddi ar y cyfarpar a'r matiau.
- ♦ Anogwch y plant i beidio â chyffwrdd â'i gilydd (yn enwedig i beidio â chynnal ei gilydd) oni bai bod y dasg benodol rydych wedi'i rhoi iddynt yn gofyn am hyn, e.e. gwaith partner.
- ♦ Gochelwch rhag arddangos ymarfer gyda'r plentyn mwyaf galluog oherwydd gallai hyn ddylanwadu ar blant eraill i roi cynnig ar dasg sydd y tu hwnt i'w galluoedd.

Diogelwch Gemau

Sicrhewch fod yr holl gyfarpar yn ddiogel ac nad oes dim wedi cracio neu dorri. Dylid archwilio'r holl gyfarpar eto a'i roi heibio ar ddiwedd y wers. Gall plant fynd â'r bocsys lliw o'r stordy ond dylid eu goruchwyllo.

Os ydynt yn chwarae yn nhîm yr ysgol yn erbyn ysgol arall, dylai'r plant ddilyn rheolau ymddygiad arbennig. Dylent fod yn ofalus wrth fynd i mewn i geir athro/athrawes neu riant a dod allan ohonynt a chroesi ffyrdd.

Yn y gêm, dylai athrawon sicrhau y gellir gweld yr holl blant. Dylent sicrhau bod gan bob plentyn gludiant adref a bod eu rhieni wedi'u hysbysu o'r sawl sy'n eu cludo adref. Os bydd aelod o staff yn defnyddio'i gar i gludo plant, dylid trefnu'r yswiriant personol priodol, oherwydd nid yw YSGOL GYNRADD GYMRAEG Tan-y-lan yswirio athrawon sy'n cludo plant.

Diogelwch Dawns

Er bod dawns yn llai peryglus na gweithgareddau corfforol eraill, dylai athrawon fod yn ymwybodol o rai peryglon.

- ♦ Dylai plant ddawnsio'n droednoeth neu wisgo esgidiau rwber.
- ♦ Dylid annog plant i beidio â rhedeg o gwmpas y lle mewn ffordd afreolus.
- ♦ Dylai'r athro/athrawes sicrhau nad oes dim yn y neuadd y gallai'r plant anafu eu hunain arno.

Rheolau Nofio

Bydd aelod o staff yn mynd gyda'r plant wrth deithio i'r pwll nofio ac oddi yno, a bydd gan yr athro/athrawes restr o'r holl blant y mae'n gofalu amdanynt, ynghyd â'r niferoedd perthnasol.

Dylid cyfrif y plant wrth adael yr ysgol, wrth fynd i mewn i'r dŵr a dod allan ohono, ac wrth adael y pwll nofio. Dylai'r plant wybod cynllun y Ganolfan Hamdden, gan gynnwys ble mae'r pwll nofio a'r ystafelloedd newid.

Dylai'r athro/athrawes nofio yn y pwll nofio sicrhau bod staff yr ysgol yn gwybod ble i ddod o hyd i'r cyfarpar achub bywyd, y blwch cymorth cyntaf a'r ffôn agosaf rhag ofn y bydd argyfwng.

Mae'n rhaid i'r gymhareb staff i ddisgyblion fod yn 1:20 o leiaf ar ochr y pwll. Mae'n rhaid i'r staff fod yn yr ystafelloedd newid neu gerllaw iddynt

pan fydd y plant yn newid; fodd bynnag, ni ddylai athrawon beri embaras i'r plant.

Cyfarpar Iard Chwarae

Mae'n rhaid i holl gyfarpar yr iard chwarae gael ei gynnal a'i gadw at y Safonau Prydeinig perthnasol a'i gymeradwyo gan yr ALI. Mae contract ALI hefyd ar gyfer archwiliadau cyfarpar iardiau chwarae.

Menywod beichiog/Mamau sy'n bwydo o'r fron/staff sy'n derbyn triniaeth IVF (Triniaeth ffrwythloniad *In vitro*)

Os bydd gweithiwr yn hysbysu'r pennaeth ei bod yn feichiog neu'n cael triniaeth IVF, bydd yr ysgol yn sicrhau bod asesiad risgiau beichiogrwydd llawn yn cael ei gynnal a'r mesurau rheoli angenrheidiol yn cael eu rhoi ar waith. Gellir cael mwy o gyngor a gwybodaeth o'r llyfryn "Gwybodaeth iechyd a diogelwch i famau newydd a'r rhai sy'n feichiog".

Diogelwch/Gwarchod rhag HIV

Dylid gwisgo menig tafladwy a ffedog blastig bob amser wrth ddelio ag unrhyw ddamweiniau/digwyddiadau sy'n ymwneud â hylifau'r corff. Sicrhewch fod unrhyw wastraff (hancesi sychu, padiau, tywelion papur etc.) yn cael ei roi mewn bag tafladwy a'i glymu'n ddiogel. Dylid rhoi unrhyw ddillad plant mewn bag plastig a'i glymu yn barod i fynd ag ef adref.

Gwyddoniaeth

Cedwir yr holl gyfarpar yn y cwpwrdd stoc rhwng gwersi.

Gallai gwrthrychau sydd wedi'u rhoi mewn mannau anarferol yn ystod arbrofion achosi toriadau a/neu gwympiadau. Dylai athrawon sicrhau bod plant yn ymwybodol o hyn a mynnu eu bod bob amser yn ofalus. Ni ddylai plant gario llwythi trymion na rhedeg o gwmpas wrth gario cyfarpar a allai ddryllio.

Dylid trafod gwydr yn ofalus bob amser a, lle bynnag y bo modd, dylid defnyddio plastig yn ei le. Gellid tapio ymylon rhai gwrthrychau, e.e. drychau gwydr, i osgoi ymylon miniog. Dylid glanhau unrhyw hylifau neu wrthrychau sydd wedi'u gollwng ar lawr ar unwaith i osgoi damweiniau. Ni ddylid rhoi dŵr twym mewn cynwysyddion gwydr trwchus gan y gallant gracio oherwydd ehangu anwastad gan achosi straeniau yn y gwydr.

Dylid bod yn ofalus wrth ddal gwrthrychau'n agos at y llygad.

Gall germau gael eu trosglwyddo mewn llawer o ffyrdd, a dylid lleihau'r rhain drwy gadw dwylo a chyfarpar yn lân. Dylid golchi dwylo cyn cyffwrdd ag unrhyw beth i'w roi yn y geg. Ni ddylid caniatáu blasu oni bai ei fod dan oruchwyliaeth lem. Efallai bydd angen diheintio rhai pethau. Ni ddylai plant ddefnyddio hylifau sy'n cynhyrchu anweddu. Gall rhai mathau o lud fod yn beryglus oherwydd eu natur fflamadwy neu o ran anadliad. Ni ddylid gwrthio gwrthrychau i mewn i'r clustiau na'r trwydr.

Dylai plant wybod bod rhai planhigion yn wenwynig a dylent wybod pa rai yw'r rhain. Dylid dinistrio unrhyw lwydni a dyfwyd yn ofalus. Ni ddylai plant *fyth* drafod llwydni.

Gall defnyddio offer torri - cyllyll, sisyrnau, geingiau, etc. – fod yn beryglus. Dylid gwisgo amddiffyniad llygaid wrth ddefnyddio geingiau. Dylid dangos i blant y technegau cywir i'w defnyddio cyn iddynt eu trafod.

Dylid mynd ati i daflu teflynnau neu ollwng gwrthrychau mewn mannau sydd wedi'u dewis a'u monitro'n ofalus.

Dylid cofio bod angen bod yn ofalus gyda sylweddau bob dydd, e.e. mae finegr, sudd lemwn, etc. yn asidig. Mae unrhyw sylwedd yn gallu bod yn beryglus.

Gyda fflamau noeth (e.e. canhwyllau wedi'u cynnau), dylid rhybuddio plant i gadw gwallt hir, teis a rhannau eraill o'u dillad i ffwrdd o'r fflam. Dylai canhwyllau gael eu gosod yn gadarn mewn dalwyr addas.

Gall lensys (e.e. chwyddwydrau) ffocysu golau a gwres; felly dylid bod yn hynod ofalus nad yw plant yn edrych ar ffynonellau golau dwys drwy'r lensys hyn. Gall lensys amgrwm a drychau ceugrwm, mewn golau haul cryf, achosi tanau os yw'r gwres wedi'i ganolbwyntio ar ryw beth fflamadwy.

Ni ddylai plant fyth edrych ar olau llachar iawn (e.e. pelydryn taflunydd). Ni ddylai plant fyth edrych yn uniongyrchol ar yr haul, hyd yn oed drwy sbectol neu blastig tywyll.

Dylid defnyddio thermomedrau wedi'u llenwi ag alcohol yn unig. Ni ddylai fod unrhyw thermomedrau wedi'u llenwi â mercwri yn yr ysgol. Gall magnetau, er nad ydynt yn beryglus i ddisgyblion, effeithio ar gyfarpar eraill. Mae bagiau plastig yn berygl posib a gallant achosi mygu.

Dylid bod yn ofalus wrth wneud gwaith trydanol. Ni ddylid defnyddio trydan o'r prif gyflenwad - dim ond batris foltedd isel. Pan ddefnyddir darn o gyfarpar wedi'i bweru gan y prif gyflenwad, dylid ei gysylltu a'i droi ymlaen dan oruchwyliaeth oedolyn. Ni ddylai gwifrau lusgo ar draws yr ystafell neu fordydd. Dylai unrhyw gyfarpar trydanol sydd ar fenthyg i'r ysgol fod yn addas i'r diben ac yn ddiogel i ddisgyblion oed cynradd ei ddefnyddio. Mae'r holl gyfarpar trydanol yn destun archwiliad blynyddol.

Diogelwch

Y Pennaeth, y Dirprwy Bennaeth a'r Gofalwr yw'r deiliad allweddi dynodedig, a hwy sy'n gyfrifol am ddiogeledd yr adeilad.

Athro Dosbarth/Athrawes Ddosbarth - Cyfrifoldeb yr athro dosbarth/athrawes ddosbarth yw sicrhau bod ei ystafell ddosbarth yn ddiogel, y ffenestri ar gau a'r cyfarpar wedi'i ddiffodd cyn iddo/iddi adael yr adeilad.

Gofalwr - Cyfrifoldeb y gofalwr yw gwirio bod yr holl gloeon a chliciedau yn gweithio'n iawn, bod y goleuadau argyfwng yn gweithio a sicrhau nad oes gan y larwm tân unrhyw ddiffygion.

Cyn gadael yr adeilad, mae dyletswydd ar y gofalwr i sicrhau bod yr holl ffenestri ar gau, bod y drysau ar glo ac yn ddiogel, y larwm diogeledd wedi'i osod a'r holl gatiau ar gau.

Y Pennaeth/Dirprwy Bennaeth sy'n cyflawni'r dyletswyddau hyn pan fydd y gofalwr yn absennol. Y Pennaeth sy'n gyfrifol am ddiogeledd yr adeiladau yn ystod y dydd. Mae'n rhaid i ddrws y brif fynedfa fod ar gau ar bob adeg. Mae'n rhaid i bob drws fod ar gau yn ystod y diwrnod ysgol.

Mae croeso i unrhyw riant neu ymwelydd alw heibio'r ysgol, ond gofynnir iddo fynd i swyddfa'r ysgol. Mae plant yn mynd i mewn i'r ysgol a'i gadael drwy ddrwsau gwahanol yn ôl eu Grŵp Blwyddyn. Dylai'r oedolion sydd gyda hwy gerdded o gwmpas y tu allan i'r adeilad/adeiladau ar ddechrau a diwedd y diwrnod ysgol. Er y dylid cadw at y rhagofalon hyn, nid diben yr arweiniad hwn yw tanseilio neu dynnu oddi wrth awyrgylch croesawgar yr ysgol.

Polisi Ysmygu

Polisi Corff Llywodraethu/Pennaeth yw bod YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN yn ysgol dim ysmygu. Ni chaniateir i staff, plant, rhieni neu ymwelwyr ysmygu mewn unrhyw ran o'r ysgol.

Anghenion Addysgol Arbennig

Bydd yr ysgol yn sicrhau bod cyfleusterau a gweithdrefnau iechyd a diogelwch yn ystyried disgyblion ag anghenion addysgol arbennig, yn enwedig y rhai ag anableddau a all gyflwyno risgiau iechyd a diogelwch penodol, a sicrhau bod gan y staff sydd wedi'u neilltuo i'w dysgu ac i ofalu amdanynt y cyfarpar, yr hyfforddiant a'r arweiniad iechyd a diogelwch priodol.

Straen

Mae'r ysgol yn cydymffurfio â'r pecyn cyngor ac arweiniad a luniwyd gan yr ALI. Dylai unrhyw broblemau penodol ynglŷn â straen gael eu cyfeirio at adran Bersonél yr ALI.

Technoleg

Dylai'r holl gyfarpar gael ei storio'n ddiogel a'i ddychwelyd i'w fan storio cywir ar ôl ei ddefnyddio. Dylid troi haclifau tuag at i mewn ar y troliau technoleg. Mae'n rhaid tynnu llafnau cyllyll crefft yn eu holau cyn eu rhoi heibio.

Dylid defnyddio caledfwrdd i ddiogelu arwynebau wrth ddefnyddio offer. Dylai oedolyn oruchwylio plant sy'n defnyddio offer ar bob adeg. Mae angen dangos y gweithdrefnau a'r technegau cywir i'r plant ymlaen llaw.

Wrth brynu pren i'w ddefnyddio yn yr ysgol, sicrhewch ei fod yn cael ei brynu gan gyflenwr addysg. Mae rhai prennau'n cael eu trin a gallant fod yn niweidiol i blant. Ni ddylid derbyn pren sy'n cael ei roi i'r ysgol, oni bai yr ymchwiliwyd i'r ffynhonnell.

Fermin/plâu ar y safle

Dylid cysylltu â'r ALI am gefnogaeth os adroddir bod plâu/fermin ar y safle.

Trais

Bydd yr ysgol yn rhoi gweithdrefnau ar waith i ddiogelu iechyd, diogelwch a lles staff y rhagwelir risg o ymosodiad arnynt, a'u hadolygu'n rheolaidd. Gallai hyn fod gan rai y maent yn dod i gysylltiad â hwy yn eu gwaith, ar safle'r ysgol ac mewn unrhyw ymweliadau a wneir ganddynt.

Ymweliadau, teithiau a gweithgareddau antur

Yn unol ag arweiniad yr ALI, cynllunnir ymweliadau ysgol ymlaen llaw, gyda'r staff yn archwilio'r lleoliad cyn yr ymweliad os yw hynny'n bosib. Anfonir manylion yr ymweliad at y rhieni. Dylai plant wisgo dillad addas ar gyfer y gweithgaredd a gynlluniwyd. Cedwir at y gymhareb oedolion i blant cywir bob amser, ac mae'r arweinydd bob amser yn mynd â chit cymorth cyntaf a rhestr o rifau ffôn mewn argyfwng gydag ef. Sicrheir bod staff sy'n trefnu ymweliadau, teithiau a gweithgareddau antur ac yn cymryd rhan ynddynt, yn ymwybodol o arweiniad cyhoeddedig y Gwasanaeth Addysg. Mae ganddynt hefyd yr wybodaeth, y profiad, y cymwysterau (fel y bo'n briodol) a'r sgiliau angenrheidiol er mwyn iddynt allu ymdrin ag unrhyw risgiau arbennig y gall taith o'r fath eu cynnwys. Bydd y Pennaeth yn fodlon ar y trefniadau hyn cyn caniatáu i'r wibdaith fynd yn ei blaen, a byddai'r staff wedi gorfod cyflwyno ffurflen asesu risgiau i Mrs K Williams drwy defnyddio Evolve (Mae Mr A hall a Miss R Davies yn cydgodi gwaith yma yn ystod y flwyddyn). Y Pennaeth, Mr Berian Wyn Jones, yw'r aelod o staff a enwir sy'n gyfrifol am gydlynu Ymweliadau Addysgol yn y pen draw.

Glanhau ffenestri

Mae'n rhaid i'r ysgol sicrhau ei bod yn cyflogi glanhawyr ffenestri cymwys yn unig, a bydd yn sicrhau eu bod yn derbyn Asesiad Risgiau/datganiad o ddulliau sy'n rhoi manylion am sut bydd y ffenestri'n cael eu glanhau'n ddiogel. Dylai ysgolion gyfeirio at arweiniad yr ALI ar ddiogelwch glanhawyr ffenestri.

Gweithio ar uchder

Mae'n rhaid i'r ysgol sicrhau bod yr holl bobl sy'n gweithio oddi ar y llawr yn cael asesiad risgiau gofalus a'u bod wedi cael hyfforddiant priodol.

Pobl ifanc ar brofiad gwaith

Mae'r colegau lleol yn cynnal asesiadau iechyd a diogelwch o'r gweithle cyn lleoli myfyriwr yn YSGOL GYNRADD GYMRAEG TAN Y LAN

Monitro'r Polisi Iechyd a Diogelwch

Caiff y polisi ei adolygu'n flynyddol neu'n gynt os yw deddfwriaeth ac arweiniad yn newid.

YGG Tan y Lan

Sefydlu Staff

	Tasg sefydlu i'w chwblhau	□
1.	Taith o'r ardal waith a'r cyfleusterau lles	
2.	Cyflwyniad i'r goruchwylydd a chydweithwyr	
3.	Y camau i'w cymryd wrth ddarganfod tân neu glywed larwm tân (dim ymgais i ddiffodd y tân)	
4.	Esbonio'r system rhybudd tân	
5.	Gweithdrefn gadael :- Stopio gweithio a stopio cyfarpar gwaith Gadael yr adeilad drwy'r allanfa agosaf mwyaf diogel Peidio ag aros i gasglu eiddo personol Peidio â rhedeg neu gyffroi Peidio â mynd yn ôl mewn i'r adeilad nes bod yr arwydd 'popeth yn ddiogel' yn cael ei roi	
6.	Allanfeydd argyfwng yn cael eu nodi	
7.	Dangos lleoliadau mannau ymgynnull os bydd tân	
8.	Esbonio pwysigrwydd cadw allanfeydd tân a choridorau'n glir a heb rwystr	
9.	Esbonio'r gweithdrefnau adrodd am ddamweiniau (mae'n rhaid adrodd am bob damwain)	
10.	Dangos lleoliad cyfleusterau cymorth cyntaf a'u cyflwyno i'r swyddogion cymorth cyntaf	
11.	Rhoi gwybod iddynt am bolisi iechyd a diogelwch yr ysgol	
12.	Polisi ar drafod â llaw	
14.	Cyfarwyddiadau penodol ar gyfer defnyddio offer trydanol a mecanyddol. Esbonio'r peryglon gan gynnwys Cyfarpar Amddiffyn Personol	

Enw'r aelod o staff:	Llofnod:	Dyddiad :
Enw'r hyfforddwr yn y gweithle: □	Llofnod:	Dyddiad :

